

Muhulane

Nr 7 (368)

Juuni 2020 (jaanikuu)

Muhu leht

Armsad muhulased ja muhulaste sõbra!

KAHJUKS EI TOIMU
ERIOOLUKORRA LÕPPEMISEL KEHTIVATE
PIIRANGUTEST
JA KÕIGI TERVISE HUVIDES
23. JUUNIL 2020
HELLAMAA
LAULU - JA SPORDIVALJAKUL

MUHU VALLA
JAANIÕHTUT

Väljast kokkuvõet
2019. aasta jaanipühast saab näha
youtube - Muhu jaanipüh 2019

Muhu pastoraadi vabakontoripinnad on valmis ja ootavad töötajaid! Täpsem teave ja kontakt Pärandikooli kodulehel: parandikool.ee/uudised/vabakontoripinnad-pastoraadis

Roosiaed on valla kommunaalameeti ja vabatahtlike rohiijate abiga taas talveunest üles äratatud, juba on seal nähtud ka jalutajaid.

Kõik on teretunud!

Kaumist jaaniaega!

ISSN 1736-289X

Euroopa arheoloogia päevad Muhus. Linnuse maalinn 800

Prantsusmaa muinsuskaitseringkondade initsiatiivil toimusid eelmise aasta juuni keskpaigas esimesed üle-euroopalised arheoloogia päevad, mille käigus tutvuti Eesti Muinsuskaitse Seltsi eestvedamisel Jõelähtme kivilkmetega, külastati Tallinna Ülikooli arheoloogia kogusid ning esitleti Jaan Tamme monograafiat „Muinas-Tallinna otsimas”, kuna

Järg lk 3.

Saare sild lõhub Muhumaa

Saarlased võivad sillaga teha seda, mida tahavad, aga Muhumaa tuleks neil rahule jätta. Kuigi sellel sillal (mis aga ei tulle mitte Saare-, vaid Muhumaale) pole ka saarlastele mingisugust kasu, on neil õigus otsustada selle tuleviku üle nagu tahes. Kümnekond aastat tagasi hukkus õnnetuses Eesti üks tublimaid majandusgeograafe Hardo Aasmäe, saamata 50-aastaseks; tema rehkendas muuhulgas läbi Saaremaa silla kasu ja tasuvuse. Istusin tema kõrval, kui ta tõmbas arvutustele joone alla ja ütles silla kohta väga selgelt: „Jama.” Ja kümme sekundit hiljem: „Idiootsus.” Sellega oli kõik öeldud.

„Saaremaa sild” on vale nimi – tegelikult on ta ikka Muhu oma, rikkudes eeskätt muhulaste elu ja olemist. (Kui ta keerab Muhu

hõlpsalt nässu, siis Saaremaale ei anna ta lihtsalt midagi juurde.) Nimetan olulisemad vastuargumendid.

1. Muhu on „saar, kus aeg puhkab”. Kui tuleb sild, siis ta enam ei puhka.

2. Muhusse tulevad turistid ja puhkajad sellepärast, et Muhu on saar; et Muhu on „meretagune asi”. Kui siia tekib sild, siis kaob see tunne ära.

3. Muhus suureneb senisest kümnekond korda rohkem rekkate läbisõit – müra, tolmu, liiklusaaste, ummikud. Muide, läbisõidu eest tuleb rohkem maksta kui praami eest.

4. Tolmusaaste... Mäletate, mis toimus veel hiljuti Hellamaa-Nõmmküla või Liiva-Nõmmküla teel? Või praegugi, minnes Aljava

kanti?

5. Tekib visuaalsaste – Kuivas-tust merele vaadates tuleb meil „imetleda” rauast ehitatud koletist, sest midagi ilusat me ju ehitada ei oska – vaadake Eesti Rahvamuuseumi, Tartu Kaubamaja, Tallinna „Solarist”, uuendatud „Viru” keskust, T1 Keskust, uusi silde üle Emajõe jne, jne. Korrutame nende suurust kümnega ja saame teada, millist peletist tuleb meil Suures väinas vahtida.

6. Minu kolleeg, Tallinna Ülikooli professor pidi elama mitu aastat Taani-Rootsi silla siin-poolses otsas Amageni saarel ja tuli ära sellepärast, et sealne müra, kolin ja transport ei andnud võimalust teoreetiku tööd jätkata. Sild oligi ehitatud rootslaste huvides ja

Järg lk 3.

3. mail sündis Heidi Kuuse ja Lauri Kolga perre tütar **Laurelle** Kolk.

Kultuuri- ja avalike ürituste korraldamise ja kultuuriasutuste avamise üldised nõuded

Juhul, kui epidemioloogiline olukord seda võimaldab, on lubatud:

* alates 1.6 avalikud üritused (etendused, kontserdid, festivalid, rahvakultuurisündmused, laadad, konverentsid jne), k.a ühe- kui mitmepäevased ettevõtmised, mille raames võib toimuda eraldi üritusi (sh eri kohtades üheaegselt), milles igal ühel eraldi ei viibi rohkem kui 100 külastajat vabas õhus või 50 külastajat sisetingsimustes (sh arvestades kuni 50 % täituvusega), kes ei puutu omavahel kokku, ning korraldaja tagab nõuetest kinnipidamise ka üritusi teenindavatel aladel (st toitlustusalad, tualetid jm);

* alates 1.7 avalikud üritused (etendused, kontserdid, festivalid, rahvakultuurisündmused, laadad, konverentsid jne), k.a ühe- kui mitmepäevased ettevõtmised, mille raames võib toimuda eraldi üritusi (sh eri kohtades üheaegselt), milles igal ühel eraldi ei viibi rohkem kui 1000 külastajat vabas õhus või 500 külastajat sisetingsimustes (sh arvestades kuni 50 % täituvusega), kes ei puutu omavahel kokku, ning korraldaja tagab nõuetest kinnipidamise ka üritusi teenindavatel aladel (st toitlustusala, tualetid).

Juhendi terviktekst on leitav valla kodulehelt teadete alt.

Mil moel tänavune Juu Jäab aset hakkab leidma, sellest kirjutas 18. mai Saarte Hää: "Kindel on see, et festivalil löövad sel aastal kaasa vaid Eesti artistid ja kõik kontserdid viiakse läbi vabas õhus."

Vallavalitsuse istungitelt

6. mai

Määrati sotsiaalhoolekandelisi hüvitisi.

Otsustati vastu võtta ja suunata avalikule väljapanekule Raugi k Männa mü detailplaneering. Avalik väljapanek vallamajas kestab 7. juunini.

Määrati Liiva k Tõnise mü asuvate hoonete unikaaladressid: Tõnise (küla- ja koolituskeskus), Tõnise/1 (kuur) ja Tõnise/2 (kõrvalhoone).

Määrati Raegma k Vanaõue kü sihtotstarbeks elamumaa.

20. mai

Kooskõlastati puurkaevu asukoht Külasepa k Maripuu mü kaalutlusotsuses toodud tingimustel.

Väljastati ehitusluba Räsä k Kulla mü üksikelamu püstitamiseks.

Otsustati jagada Rannaküla Kondimäe kü: Kondimäe (mtm) ja Lõo (el.m).

Kinnitati alla lihthanke piirmäära jääva hanke "Muhu lasteaia adminiploki ümberehitamine telgede D ja I ning telgede 10 ja 15 vahel" edukaks pakkujaks Colleter OÜ kui madalaima maksumusega pakkumuse esitaja.

Kinnitati liiniveona marsruudid Muhu - Kuressaare - Muhu osutatava sotsiaaltransporditeenuse hinnaks 10 eurot inimese kohta.

Otsustati korraldada Muhu valla 2020 teede pindamistööde teostaja leidmiseks alla lihthanke piirmäära jääv hange vastavalt tööde tehnilisele kirjeldusele. Hanke eest vastutavaks isikuks määrati Muhu valla kommunaalmeti juhataja Veljo Tammik.

Vaadati läbi volikogu eelnõud.

Volikogu 28. mai istungi päevakorrast

- Muhu Vallavolikogu 21.3.2019.a määruse nr 31 ("Puuetega inimeste eluaseme füüsilise kohandamise toetamise kord") muutmise,

- Tänav- ja turkaubanduse kord,

- Info (Igaküla Eku; täiendavad investeeringud).

Avaneb kogukondliku turvalisuse 2020. a toetusvoor

Programmi "Turvalisemad kogukonnad" maakondlike toetusvoorude eesmärk on aidata kaasa turvalise elukeskkonna loomisele, kus igaühe teadliku panuse ja kogukondliku koostegutsemise kaudu on tagatud laiemalt ohtude ennetamine, elanikkonna kaitse ning nutikas ja tulemuslik reageerimine õnnetustele, korrarikikumistele ja kuritegudele.

Toetatakse taotlusi, mis edendavad kohalikku ja piirkondlikku algatust turvalise elukeskkonna loomisel, suurendavad turvalisuse loomisse panustavate ühenduste vahelist koostööd (sh edendavad võrgustikupõhist koostööd) ning aitavad kaasa vabaühenduste võimekuse tõstmisele.

Taotlejaks võivad olla Eesti Vabariigis registreeritud mittetulundusühingud ja sihtasutused, kelle liikmeks ei ole või kelle asutajaks ei

ole riik või kohalik omavalitsus, ning vabatahtlikku päästekomandot pidavad kohalikud omavalitsused. Vabatahtlikku päästekomandot pidavad kohalikud omavalitsused saavad olla taotlejaks üksnes vabatahtliku päästekomandoga seotud taotluste puhul.

Taotleja peab projektis nimetatud eesmärgi täitmiseks kaasama partnerina kogukonda, teisi ühendusi ja/või asutusi ja näitama kogukondlikku turvalisust häiriva probleemi olemasolu pakilisust ja kogukonna vajadust ning tahet selle probleemi ühiseks lahendamiseks. Partneri(te) roll tuleb kirjeldada taotluses ja sellele tuleb lisada partneri(te) kinnituskiri.

Toetussumma piirmäär on üldtingimuste alusel 3500 eurot. Juhul, kui projekti eelarves nähakse ette soetuste või investeeringute tege-

mine suuremas summas kui 100 eurot, on nõutav taotleja rahaline omafinantseering vähemalt 10 % ulatuses investeeringute ja soetuste maksumusest.

Taotlusvoor on avatud 4. juunist 2020, **taotluse esitamise tähtaeg on 4. juuli 2020 hiljemalt kell 16.30.**

Taotlus koos nõutud lisadega tuleb esitada toetusvooru läbiviijale elektrooniliselt

riina.allik@saaremaaavald.ee

taotleja esindusõigusliku isiku poolt digitaalselt allkirjastatult või paberil ühes eksemplaris taotleja esindusõigusliku isiku poolt omakäeliselt allkirjastatult.

Taotlusvooru avikõlblikkuse periood on 4. juuni 2020 – 4. juuni 2021.

Eesti Kaunis Kodu 2020

Rahvusliku programmi Eesti Kaunis Kodu raames korraldatakse ka tänavu traditsiooniline üleriigiline heakorra- ja kodukaunistamise konkurss. Saare maakonnas viib konkursi läbi Saaremaa vald koostöös Saaremaa Kodukant MTÜ-ga.

Üle maakonna oodatakse konkursile heakorraldatud kauneid objekte viies erinevas kategoorias:

1. maakodud ja talumajapidamised hajaasustuses;

2. eramud ja korterelamud tiheasustuses;

3. ühiskondlikud hooned ja objektid (lasteaed, kool, vallamaja, rahvamaja, kirik, park, külaväljak, spordirajatis, kalmistu, parkla, väikesadam, ujumiskoht, poollooduslikud kooslused, hooldekodud jm);

4. tootmishoone ja/või tootmis-territoorium;

5. küla, külaosa, elamurajoon, elamukvartal, tänav tervikuna.

Kandidaate saavad esitada nii aktiivsed kodanikud, organisatsioonid, ühingud kui ka kohalik omavalitsus.

Konkursi tähtaeg on 22. juuni. Kandidaadid esitada postiaadressile Raekoda, Tallinna 2, Kuressaare, 93819 Saaremaa vald või e-postile saarekodukant@gmail.com

Komisjon tutvub konkursile esitatud objektidega juuni lõpus ja juuli algul. Konkursile esitatud objektide külastamisest teavitatakse omanikke eelnevalt ette.

Konkursil osalejatele antakse tänukiri ja mastivimpel ning nende

hulgast valitakse välja parimad, kes esitatakse üleriigilisele tunnustamisele „Eesti kaunis kodu 2020“. Üleriigilisele konkursile esitatud objekte hindab Saaremaa valla poolt moodustatud komisjon.

Heakorrakonkursi eesmärgiks on riigivanem Konstantin Pätsi algatatud kodukaunistamise liikumise edendamine, samas toetades traditsiooni jätkamist ja arendamist, töötamise kultuuri ausetõstmist, lipukultuuri edendamist ja eeskujude seadmist. Üleriigilise kodukaunistamise konkursi patrooniks on Eesti Vabariigi president Kersti Kaljulaid, kes tunnustab parimaid selle aasta sügisel.

Lisateave: maakonna komisjoni juht Reet Viira, tel 551 7502, saarekodukant@gmail.com ja www.iluskodu.ee

Saare sild lõhub Muhumaa

Algus lk 1.

taanlaste vastu. Nagu sillad ikka.

Üks väike detail veel: Saaremaa sillaga kaob Muhumaa enese geograafiline liigendus Põhja- ja Lõuna-Muhumaa vahel, mille tekitab suurtee Kuivastu ja Väikse väina vahel. Ilma selleta saab muidugi elada, aga siiski pole see mitte päris-Muhumaa.

Väikeses väinas asub meie oluline rajatis – tamm. Vabariik on selle kinni jättnud, mistõttu on häiritud kalade, värske vee ja veetaimestiku normaalne liikumine ning kuigi meid

oli kaheksa inimest (Hansod, aga ka Ivo Linna), kes me püüdsime paluda tammiaavade tegemist, ütles minister Pomerants selge “ei”. Saagu tammi eludest mida tahes. Ja selge on see, et silla rajajad on samal seisukohal: saagu väin lämbuma oma surmani.

Et teada saada, kas me silda tahame, peame läbi viima muhulaste ületõlilise küsitluse ja eks siis näe, mida arvatakse.

Igor Gräzin

Vabariigi valitsus algatab Suure väina püsiühenduse ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks riigi eriplaneeringu ning keskkonnamõju strateegilise (KSH) hindamise, teavitas 20. mai Meie Maa: “Eriplaneeringu planeeringuala paikneb Muhu vallas Võiküla, Kuivastu, Mõega, Oina, Rässa, Tusti ja Võlla küla territooriumil ning Pärnu maakonnas Lääneranna vallas Virtsu aleviku, Hanila ja Esivere küla territooriumil. Merealal hõlmab planeeringuala osa Suurest väinast. Planeeringuala suurus on kokku 9200 hektarit.”

Kommenteerijad lisavad, et sellesse on aastakümnete jooksul magama pandud juba miljoneid, aga ikka leiavad poliitikud võimalusi asjaga uuesti alustada. “Lõppematu teema valijate lollitamiseks”, kusjuures kolm võimalikku püsiühenduse trassi on juba ammu välja käidud. Püsiühenduse eri variante vaagis ka 21. mai Saarte Hääl.

Huvitaval kombel ei kõnelda sama entusiastlikult sillast Saaremaa - Hiiumaa vahel, mis oleks ju lühem ja ühendaks omavahel suursaared!

Muhulane

Euroopa arheoloogia päevad Muhus. Linnuse maalinn 800

Algus lk 1.

kulmineerusid Tallinna esmamainimise 800. aastapäeva üritused. Selle aasta tegemistele arheoloogia vallas on aga vajutanud oma pitseri koroonaviiruse järelmõjud. Õnneks on tegemist mälestiste liigiga, mis reeglina paiknevad vabas õhus ja seetõttu ka kergemini külastatavad.

Nii on seda ka Muhu Linnuse maalinn, mille esmamainimisest möödub 2027. a 20. jaanuaril 800 aastat. Nimelt alustasid sellel päeval 800 aastat tagasi Pärnu jõe suudmest oma üheksapäevast, umbes 100 km retke üle libeda merejää Muhu linnuse alla Mõögavendade ordu väed koos nende poolt selleks ajaks allutatud liivlaste, lätlaste ja eestlastega. Oli ju peale Tartu lin-

nuse vallutamist 1224. a Muhu maalinn viimane Eestimaa linnusest, mis muistse vabadusvõitluse käigus ordu vägede poolt rünnakuga vallutati. Muhulaste ja sakslaste verisest võitlusest on küllalki värvikalt kirjutanud preester Henrik oma Liivimaa kroonikas (HLK XXX:4). Kumu sellest taplusest ja järgnevast rüüsteretkest Saaremaa kihelkondades jõudis ka orduväe vallutusretke järgmisesse sihtkohta Valjalasse, kuhu kogunenud rahvas otsustas mahatapmise hirmus praktiliselt ilma vastupanuta alistuda ning lasta ennast ristida. Valjalaste eeskujule järgnesid ka teised Saaremaa kihelkonnad ja linnused, kes oma saadikud Valjalasse saatsid ja rahu ning ristimise

sakramenti palusid.

Meie kodusaares edelasosas, Linnuse küla põldude vahel, seal-sest küla keskusest 1 km loode pool paiknev maalinn jääb Kuressaare maanteest vaid 0,5 km kaugusele ida suunas ning sinna suunduv tee on tähistatud ka muinsuskaitsele viidaga. Tee teises otsas, **maalinna väravas ootab teid 20. juunil kell 12.00** arheoloog Jaan Tamm, kes kutsub Euroopa arheoloogia-päevade raames asetleidvale ringkäigule linnusel ning sellele järgnevale arutelule linnuse edasise saatuse üle!

Jaan Tamm

Jaan.Tamm@muinsuskaitse.ee

Iga ruut Saaremaast on kaardistatud

Maa-ameti Eesti põhikaardi sarjas valmis viis uut paberkaarti. Kogusse lisandusid Võilau, Muriste, Uhtju, Vaindloo ja Rannapungerja kaardilehed. Võilau kaardilehe valmimisega on kogu Saare maakonna iga ruut kaardiga kaetud.

„Suvepuhkust planeerides on matkajatel võimalik endale soetada kogu Saare maakonna iga kandi kohta paberkaart, mis sobib eriti hästi jalgsi uudistajale,” selgitas Maa-ameti ruumiandmete osakonna nõunik Anu Kaljula. Maakonna kaardirikkust kirjeldades toob ta välja, et Võilau kõrval said viimati kaardilehed Papiilai ja Ruhnu. „Kui maastiku kohta on vaja täpset ülevaadet, soov iga lahesopp ja rada üles leida, samuti tahtmine end levi tõrkumise vastu kindlustada, siis on paberkaart asendamatu,” lisas Kaljula.

Eesti põhikaart on mõõtkavas 1:20 000. Soovijad saavad nii värskeid kui ka varem valminud paberkaarte soetada Maa-ametist. Kõik Saare maakonna Eesti põhikaardi 1:20 000 kaardilehed on valmis.

Kõik kes soovivad inimesi nende lähedaste (sh lahendamata jäänud) kadumisuhtumite uurimises toetada, olete oodatud SA Kadunud tööd otsingutel rahaliselt ühekordse või püsiannetusega aitama:

Saaja nimi: Kadunud SA

Saaja konto:

EE661010220095092013 (SEB)

Selgitus: sihtasutuse tegevuse toetuseks

Suur aitäh!

Lehekuu ja jaanikuu Muhu Muuseumis

Alates 19. maist on muuseum taas külastajatele avatud, esimesed kliendid tulid meile juba 20. mail. Avatud on kõik muuseumi hooned. Hoonetes sees jälgime ohutusnõudeid. Meil on mitmes kohas infosildid ja desinfitseerimisvahendid. Hoiaime endid ja teisi!

Muuseumis saab vaadata Tooma talu, kirjanik Juhan Smuuli sünnikodu koos kõigi hoonete ja taluvaraga; rahvuslike tekstiilide näitust muuseumi kontorihoones Välja talus.

Hetkel vaadatavad ajutised näitused:

Tooma talu endises sigade laudas näitus “Muhu ja Läti”.

Väljal II korruse fuajees näitus “Muhu mustreid igaks aasta- ja kellaajaks”.

Tooma talu endises täkulaudas Saaremaa Muuseumi näitus “Rong see sõitis tšuhh, tšuhh.... 100 aastat raudteed Saaremaal” koos meiepoolse täiendusega Võiküla raudtee kohta.

Väljal I korruse fuajees Saaremaa Muuseumi näitus “100 aastat kino Saaremaal”, ka seda näitust oleme omalt poolt fotodega täiendanud.

Esialgsete plaanide kohaselt me juunis avalikke üritusi veel ei korralda. Ootame ja loodame külalastajaid. Jaanipäeva ajal on muuseum

mis kylla tulemas ka grupp Lätist ja seda, kas tegemist saab olema esimese grupiga, saame juba kirjutada lehe järgmises numbris. Nädalavahetuse ilus ilm tõi Koguva küla vahele hulgaliselt jalutajaid ja parklas oli näha ka juba naaberriikide numbrimärkidega autosid.

Juunis on muuseum avatud teisipäevast laupäevani kella 10 – 17. Eemu veski on kinni.

Kunstitalli avame vastavalt võimalustele ja vajadustele alates juunikuus.

Tervitustega

Siret muuseumist

Tammiavade uuring

6. mai Meie Maa kirjutas, et Tallinna Tehnikaülikooli teadlaste koostatud tammiavade mõju uuring näitab avade positiivset mõju veevahetusele ja sellest tulenevalt ka mere-elustikule.

Eestimaa suurim vesiehitus - Väikese väina tamm on 124-aastane. Liivimaa kuberner Mihhail Zinovjev pani 2. aprillil 1894 Kinda laiule tammi nurgakivi ning lasi tammi kahe aastaga valmis ehitada. Ehitamisel kasutati Muhu maalinna ja Maasi ordulinnuse kive. 3,6 kilomeetri pikkuse tammi ehitus läks maksimaalselt 106 000 kuldrubla.

1960 sai tamm mustkatte. Tammi rekonstrueerimistööd algasid 1986. Sildade paigaldamiseks rajatud ümbersõiduteed on seni alles.

Tamm jagab väina kaheks veekoguks ja piiratud veevahetus põhjustab setete kuhjumist. Avade kaudu tekiks ka väiksemate veesõidukite liikumisvabadus, parem veeliikumine tagaks parema vee supelrandades.

Uuring on kättesaadav: uldplaneering.saaremaavald.ee/dokumendid/

84 päeva Muhu Hooldekeskuses

Märtsis tuli vastu võtta karm otsus – sulgesime külastajatele ukse ja jäime isolatsiooni. Oleme varasematel aastatel samuti viirushaiguste kõrgperioodil olnud 2–3 nädalat suletud, et kaitsta oma vanakesi haiguspühangu eest, kuid seekordne sulgemine teadmata ajaks oli hirmutav nii vanadele, meile – maja töötajatele ja ka lähedastele.

Kui paljud asutused said seada oma töö ohutuse mõttes kodukontoritesse, siis meie oma tööd sel viisil korraldada ei saanud. Graafikujärgsed vahetused vajasisid töötajaid, mured lahendamist, asjad korraldamist. Kõik, millest varasemalt hooldustööd tehes lähtuma pidi, paisati pea peale. Ametkonnad jagasid võidu õpetussõnu, kuidas ära hoida haigestumised majasiseselt: kord teati, et kõige parem on inimesed tuppa lukustada, siis arvati, et medikamentidega saab dementsed ringiuitajad voodisse, pakuti välja lahendusena maja ümbrus tarastada, et majja tungivad lähedased eemal hoida jne, jne. Päevas saabus mitmeid e-kirju ja

kõnesid, kus tuli ette lugeda isiku-kaitselahenduste varu, kord reaalse kulu, siis jälle prognoos nädalaks, kuuks. Meil läks hästi – meie vanakesed jäid sellest viirusest neil 84 päeval puutumata, meie töötajad olid vastutustundlikud ja suutsid hoida oma tervist, meie vanakeste lähedased olid mõistvad ja kannatlikud. Tahan siinkohal tänada meie töötajaid: üksi ei tee selles töös midagi, koos aga üksjagu ja hästi. Tubli, naised!

Tähelepanuväärne on asjaolu, et peale eriolukorra lõppu tegi esimene õuevisiidi siia saarele meie president Kersti Kaljulaid. Kohtumisel said osaleda ka vanakesed, kes olid ennast õue sättinud. President vestles kõigiga, uuris kuidas me vastu pidasime ja avaldas lootust, et tasa ja targu hakkab taastuma tavapärase elu ja ennast hoides suudame ehk viirusevabaks jääda. Samuti tänas president meie töötajaid tehtud töö eest.

Nüüd aga algab uus etapp. Alustame alates 1. juunist külas-

tajate vastuvõtmist. Ikka selleks, et hoida nii meie vanakeste kui meie töötajate tervist, oleme kehtestanud teatud reeglid, kuidas uues olukorras toimida. Lühidalt on nii, et küllatuliija helistab asutuse juhatajale, broneerib endale külastusaja, aga peab arvestama asjaoluga, et esialgu saavad kohtumised toimuda vaid õuemajakeses või külalistetoas esmaspäevast reedeni ajavahemikus 13.30–16.00. Lisaks on oluline nõue, et külastaja peab täitma tervisedeklaratsiooni ja külla saabudes on vajadus kanda kirurgilist maski, mille saab osta kohapealt. Etteregistreerimata külastajad saadame esialgu tagasi ja kahjuks ei saa me ei öhtusel ajal ega nädalalõppudel külastajaid vastu võtta.

Palun jälgida asutuse kodulehte muhuhooldekeskus.webnode.com, seal teavitame, kui oleme valmis ka nädalalõppudel külastajaid vastu võtma.

Loodame, et suudame jääda negatiivseks, mis praegusel uuel ajal on igati positiivne.

Aino Rummel

Uuskasutuskeskus tuleb Muhumaale!

Keegi ei ole õnnelik, elades hunniku asjade keskel, mida tal vaja pole. Küll aga toob palju rõõmu mõte, et sinu vana asi võiks elada uut elu kellegi teise juures, kes vajab ja hindab seda sinust rohkem. Üheks selliseks võimaluseks on annetada oma kasutatud, kuid veel puhtad, terved ja korralikud esemed uuskasutuseks. Eesti suurim uuskasutusega tegelev sotsiaalne ettevõtte MTÜ Uuskasutuskeskus tuleb juunikuus Muhumaale!

Kevadise kodukorrastamise käigus pane esemed ja riided, mis sinule enam rõõmu ei paku, ühtekokku ning oota ära Uuskasutuskeskuse kaubik, kes annetused vastu võtab ja ära viib.

Uuskasutus tähendab asjade korduvkasutamist või neile uue kasutuseesmärgi andmist. Selle asemel, et toota juurde üha uusi asju, püüab uuskasutus asjade eluiga hoopis pikendada. MTÜ Uuskasutuskeskuse tegevusmudel on üles ehitatud Eesti inimestelt annetuste kogumisele ning seejärel

asjade uuele ringile suunamisele läbi oma 14 kaupluse ning e-poe. Asjade müügist saadud tuluga katab Uuskasutuskeskus kaupluste ülalpidamiskulud ning laienetakse üle Eesti, et pakkuda järjest rohkematele inimestele võimalust nii annetada kui ka soetada soodsalt teise ringi esemeid. Tänu uuskasutusele jõuab igal aastal prügmägedele mitusada tonni vähem jäätmeid. Uuskasutuskeskuse unistus on, et Eestis oleks miljon uuskasutajat.

Annetamiseks sobib kõik veel puhas ja korralik

Uuskasutuseks annetamiseks sobib peaaegu kõik majapidamises leiduv, mis on endiselt puhas, terve ja kasutuskõlblik. Lisaks rõivastele, jalanõudele, aksessuaaridele ja mänguasjadele leiavad Uuskasutuskeskuse kaudu hõlpsasti uue kodu ka raamatud, CD-plaadid ja filmid, mööbel, vana kodutehnika, laudlinad, kangajääd, lauanõud, potid, pannid ja isegi toataimed.

On siiski esemeid, mis annetamiseks ja uuesti kasutamiseks ei sobi. Kasutatud patareid, vanad

värvid, ehitusjätmed, metalliromu, plastid, paber, papp, rehvid, katkised elektri- ja elektroonikaseadmed, pakendid ja lehtklaas on asjad, mis peaksid tingimata leidma tee keskkonnajäätmete või prügilasse. Lisaks eelmainitule ei saa Uuskasutuskeskus turvalisust silmas pidades uuele ringile saata ka vanu kineskoopelereid ning laste turvahälle.

Sinu asi saab uue elu

Uuskasutuskeskus toetab ka erinevaid abivajajaid ning teisi sotsiaalselt mõjusaid ettevõtmisi.

Koostöös Tallinna Sotsiaaltöö keskusega korraldab Uuskasutuskeskus iga-aastaselt tasuta asjade turgu peredele ja inimestele, kes on vähekindlustatud või kaotanud mingil põhjusel kodu.

Lisaks aidatakse materjaliga Eesti teatri- ja filmitegijaid ning käsitöölisi, hoides niimoodi ära erinevate uute rekvisiitide ühekordse soetamise ja tarbimise.

Kogumiskampaniad

Sarnaseid kaubikuga kogumiskampaniaid on Uuskasutuskeskus korraldanud juba mitmeid. Hea

meelega käiakse kõikjal, kuhu pole veel kauplustega laienetud, kuid kus ollakse oodatud ning vajatud. Hiljuti tehti suurem kogumisring Hiiumaal. Lisaks Muhumaale on sarnased kampaniad plaanis teha ka Saaremaal ning Vormsil. Muhumaale jõuab Uuskasutuskeskuse kaubik **30. juunil**. Uuskasutuskeskuse logodega kaubik peatub Nõmmkülas Muhu Liha tootmis-hoone juures (vana kultuurimaja) kell 11–12 ja Liival spordihooone ees kell 12.30–13.30. Olete kõik väga oodatud!

Kuna Muhu saarel veel Uuskasutuskeskust pole, siis on oluline teada, et aprillis tegi Uuskasutuskeskus uuskasutamise kõikidele Eesti inimestele kergemini kättesaadavaks, avades oma e-poe, mida saab uudistada aadressil www.pood.uuskasutus.ee. Uuskasutuskeskuse kauplustest tarvilikku soetades ja endale mittetarvilikku neile annetades aitad kaasa uuskasutamise edendamisele ning prügi vähendamisele Eestis. Uuskasutuskeskuse tegemistest saab lähemalt lugeda www.uuskasutus.ee

Muudatused kirjade saatmisel ja uued võimalused postiteenuste kasutamiseks

Alates 31. maist muutus kirja-saatmise hind: ümbrikule tuleb kleepida varasemast suurema summa eest marke. Eesti-siseste kirjade saatmiseks tekkis kaks erinevat teenust: kiri ja ekspresskiri.

Kiri, mille saatmise hind on 90 senti, viiakse kohale üleandmisele järgneval kolmandal tööpäeval. Seega, kui kirja kohalejõudmise täpne päev pole oluline või seda saab pikemalt ette planeerida, saab kasutada soodsamat teenust.

Ekspresskiri toimetatakse kohale üleandmisele järgneval tööpäeval. Ekspresskirja saatmiseks on eriline oranž ümbrik, millel on tähistus „Ekspresskiri” ja see maksab 1,50

eurot. Ekspresskirja ümbrikule ei ole vaja enam marki peale kleepida, sest mark on juba ümbriku hinna sees.

Kirja postitades tuleb jälgida ka kirjakasti tühjendamise aega, sest kiri on üle antud alles siis, kui toimub kirjakasti tühjendamine.

Välismaa kirjale kehtib kõikidesse riikidesse saatmiseks alates 31. maist ülemaailmselt hind 1,90 eurot.

Senised margid kehtivad, neile tuleb aga lisada täiendavas väeringus marke, et maksumus vastaks kirja saatmise uuele hinnale. Uued postmargid ning lisamargid väeringus 5 või 25 senti, mida saab kleepida vana hinnaga postmarkidele juurde, on

müügil postkontorites ja postipunktides. Samuti saab neid mugavalt ja kontaktivabalt tellida Omniva e-poest ja kaup tuuakse otse kodusse postkasti.

Lisaks pakub Eesti Post kõigile maapiirkondade elanikele ka võimalust kasutada postiteenust kodus või töö juures. Selleks saab veebikeskkonna omniva.ee/kirjakandja vahendusel või telefoni teel kutsuda enda juurde kirjakandja, kes pakub kõiki postkontori teenuseid.

Kui inimene asub postkontorile lähemal kui 5 kilomeetrit, siis on teenustel täiendav tasu.

Rohemeeter

Muhu on “enamasti ikka väga roheline”

Aprilli lõpus avalikustasid professor Meelis Pärtel (makroökoloogia töörühmast) ja vanemteadur Aveliina Helm (maastike elurikkuse töörühmast) veebirakenduse Rohemeetri, mille abil saab iga Eesti elanik mõõta teda ümbritseva maastiku tuge elurikkuse säilimisele.

Rohemeetrit võivad kasutada kõik huvilised ning hinnata sellega maastiku elurikkust endale huvipakkuvas asukohas Eesti maismaal.

Rohemeeter valmis rakendusena napilt aasta jooksul, kuid see põhineb Meelis Pärteli ja Aveliina Helmi aastatepikkusele teadustööle ning viimastele ülemaailmsetele teadusuuringutele. Rohemeeter on asja- ja ajakohane tööriist, millega saab vastuse, mis on elurikkusele ühes või teises maastikus hea ja mis mitte, ning mida saab iga elanik elurikkama Eesti heaks teha. Vt rohemeeter.ee

NB:

- igal aastal hukub Eestis umbes 50 000 metsalindude paari;
 - terviklik ökosüsteem ei ole vajalik ainult taime- ja loomariigile: inimesel on tarvis head ökosüsteemi puhkuseks ja taastumiseks. Inimese tervis sõltub sellest, kui palju on tema ümber elurikkust, eriti lapsepõlves;
 - organism peab kokku puutuma erinevate bakteritega, inimesel tuleb käed mullaseks teha, et tugevdada immuunsüsteemi ning vältida allergia jm tervisehäda tekkimist. See puudutab ka vaimset tervist;
 - Maastikustruktuur mõjutab elurikkust, ka seda, kui palju jõuab põldudel toitaineid või pestitsiidide põhjavele;
 - põllumajandusmaastike piisavad puhverribad kraaviservades takistavad kemikaalide levikut ja samas toetavad elurikkust.
- Rohemeetri üks olulisemaid väärtusi on inimeste teavitamine, et nende toimetamisest maastikul sõltub päris palju. Ka korra aastas vikatiga heinategemine muruniiduki asemel on suur samm liigirikkuse säilitamisel.

Meelis Pärteli kommentaar Rohemeetri seniste hinnangute põhjal Muhu valla maastikule on: “Enamasti ikka väga roheline.” (Vt ka lk 8 kaarti.)

Allikad:

Universitas Tartuensis 2020 nr 5;

TÜ ökoloogia ja maateaduste instituut

Aidates dementsusega inimesi ja nende lähedasi

2018. a septembris sõlmis Sotsiaalministeerium lepingu MTÜ Elu Dementsusega, Viljandi Haigla, Tartu Tervishoiu Kõrgkooli ja SA EELK Tallinna Diakooniahaigla Dementsuse Kompetentsikeskuse loomiseks. Dementsuse Kompetentsikeskuse visiooniks on tagada dementsussündroomiga inimestele ja nende lähedastele inimväärne elu Eestis.

Märtsis alanud eriolukorra tõttu on kompetentsikeskus keerulises olukorras – inimesed, kelle jaoks on kompetentsikeskus loodud, kuuluvad ise riskirühma või puutuvad väga tihedalt kokku riskirühma kuuluvate inimestega ning sellest tingituna oli mõistlik loobuda ka kõikidest üritustest ja kohtumistest. Kuid see ei tähenda, et töö oleks seisma jäänud. Antud hetkel toimub suhtlemine rohkem telefoni ja virtuaalsete suhtluskeskkondade kaudu.

Dementsusealase nõu saamiseks on võimalus helistada info- ja usaldusliinile 644 6440. Infoliin töötab tööpäeviti – esmaspäeviti, teisipäeviti, neljapäeviti ja reedeti kella 12.00 – 16.00 ning kolmapäeviti kella 16.00 – 20.00. Info- ja usaldusliinile saab helistada nõu saamise kõrval ka murede/rõõmude jagamiseks ning helistada võib ka lihtsalt suhtlemiseks, et vältida isolatsioonis tekkivat üksindust, ärevust ja depressiooni. Helistada võivad nii dementsusega inimesed, nende lähedased, aga ka tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande spetsialistid või kogukonna liikmed, kui neil on mure dementsusega

inimese käekäigu pärast. Kui helistaja ei soovi ennast tutvustada, siis ta võib oma küsimused või mure esitada ka anonüümselt.

Juba kolmandat aastat korraldavad MTÜ Elu Dementsusega vabatahtlikud tugigruppe dementsusega inimeste lähedastele. Enne eriolukorra väljakuulutamist kogunesid dementsusega inimeste lähedased 22 eri paigus üle Eesti. Mõnes tugigrupis käis lähedasi vähem, teises rohkem, kuid tagasiside oli enamasti kõigil sarnane: nii hea, et kokku saime – sai oma muret teistega jagada, vahetada kogemusi ja nippe, kuulata, kuidas teised hakkama saavad, toetada ja saada ise tuge ning tunda, et sa ei ole oma murega üks.

Eriolukorra ajal ei saanud enam ka lähedased kokku tulla ning seepärast hakkasime korraldama virtuaalseid tugigruppe dementsusega inimeste lähedastele. Virtu-

aalses tugigrupis saab osaleda ükskõik millisest Eestimaa paigast, ka need inimesed, kelle kodukohta pole korraldajad jõudnud tugigruppi veel luua. Tugigrupiga ühinemiseks peab inimesel olema kõlaritega arvuti ja internetiühendus. Teavet järgmise tugigrupi toimumise kohta leiab meie kodulehelt: www.eludementsusega.ee või meie Facebook'i lehelt: Elu dementsusega. Oma soovist tugigrupiga ühinemiseks võivad lähedased märku anda, kirjutades info@eludementsusega.ee või helistades info- ja usaldusliinile 644 6440.

Helistades numbrile 644 6440, tasub helistaja kõne eest telefonioperaatori hinnakirja alusel.

Virtuaalses tugigrupis osalemiseks peab olema internetiühendus, kuid nõu ja tuge saavad kõik tasuta!

Dementsuse Kompetentsikeskus

Dementsuse info- ja usaldusliin
tel. 644 6440

E, T, N, R 12-16 või K 16-20

Dementsusega inimese lähedane,
osale virtuaalses tugigrupis!

Rohkem infot:
eludementsusega.ee või
info@eludementsusega.ee

Koguva Tooma Ingel ja tema õunapuu

Juhan Smuuli vanim õde Ingel (1892–1970) suri paar kuud enne oma noorimat venda, kellest ta oli 30 aastat vanem. Ingli oma pere jäi loomata. Tema põlv-

Tooma Ingel.

konnakaaslastest noormehed võeti Esimesse maailmasõtta ja Vabadussõtta ning jäid kaduma Vene revolutsioonikeerises. Nendest, kes ellu jäid, pudenes osa Eestimaal või maailmameresid sõites laiali. Ingel jäi vallaliseks ja oli suur kirikus käija, kuhu Stalini ja Lenini preemia laureaati ja nii edasi ja nii edasi...

vend Juhan teda oma autoga viis. Kui naised panid ennast kirikuriidesse, siis kirjanikuhärra, kes oma tähtsad tegemised niikuinii pooleli pidi jätma, selle peale aega raiskama ei hakanud: suvisel ajal palju riidet ju vaja ei olnud ja koduseid pükse hoidis üleval nõõrijupp. Õdedel oli muidugi ilmarahva ees piinlik ja

Ingel ruttas selgitama, et ENSV ja NSVLi-i Ülemnõukogu saadikud ja Eesti Kirjanike Liidu esimehed on kodus ikka paremaid riideid ka.

Ingel oli ilmselgelt andekas nagu ta õed-vennadki. Alviine Schmuuli sõnade kohaselt oli tema mõttemaailm ja need teemad, millega ta tegeles, külanaise ja kolhoosniku kohta vägagi omapärased. Ingel kuulus paraku põlvkonda, kelle õlgadele langes kolhoosikoorem kõige rängemalt. Vanemate käest ei saanud enam nõuda ja nooremad püüdsid kõik põgeneda, kes kuhu sai. Kolhoosi algusaastate raskused jäid Ingli põlvkonna kanda.

Kuna Ingli lapsepõlves ja hiljemgi oli õun luksuspüüvili, siis oli kombeks igale lapsele oma õunapuu istutada. Ingli oma on alles siiani ja on end sel kevadel üleni valgesse rüütanud nagu Ingel oma õitseajal 100 aastat tagasi. Sügisel kannab see puu imekauneid punakollaseid õunu, mis maitsetelt mahedad ja magusad.

Eda Maripuu
Muhu Muuseum

Elust Muhus 100 aastat tagasi ⁽⁷⁾

Eda Maripuu

Hellamaa ja Muhu Suure valla konstaablite lauaraamatute põhjal

Levimas oli marutaud, mistõttu pidi koerad kinni või neile suukorvid pähe panema.

Mihail Mihaili p Vasiksaat tegi avalduse, et Võlla mõisa osaiühingu liikmed Mihkel Vapper Lalli külast ja Mihkel Kask Hellamaa külast lubasid ta „kervega maha lüüa”. Tunnistajaks oli Pädaste mõisa valitseja Anton Kirkman.

28. juulil tegi Põitse Peele/Jaagu Aleksander Kolk avalduse mesipuu varguse kohta. Kahjuks hindas ta 4000 mk. Kahtluselusteks olid Hellamaa valla noormehed, keda öösel nähti.

17. septembril varastati ka Feodor Nairiselt mesipuu väärtusega 3400 marka.

Mesipuu vargust juulikuu aruandes kuriteoks ei loeta, septembris aga loetakse lihtvarguseks.

Septembris varastati Leeskopa külas 56-aastase lesknaise Maria Mägi 15-tollise läbimõõduga ja 4 tolli paksune käi elumaja tagant ära. Väärtuseks hinnati 300 marka.

Kuna mitmesuguste maksude ja normide sissenõudmine oli kordniku ülesanne, siis selleks, et aimu saada, kui suurte summadega tegu oli, võib olla näiteks Jaan Soopardi 1918/1919 sissetulekumaks (tulumaks): riigi heaks läks 9 marka, maakonnale 2 mk ja vallale 2 mk. Viivis neile, kes õigel ajal ei olnud maksu tasunud, oli 1 %.

See oli küll väga väike maks, sest Põidest otsiti taga Riina Kajo nimega muhulast, kellelt sama aja eest taheti 66 mk tulumaksu. Kordniku teatel oli aga nimetatud naisterahvas sel ajal Tallinnas, kus ta töötas kellegi Friedrich Resche juures.

28. augustil tuli Lääne maakonna politseiülemalt korraldus Mihkel Kolk ja tema Naaberi-nimeline kaaslane üle kuulata, kes Haapsalus Paralepa restoranist viina osta saanud, kus neid täis joodetud ja hommikul leidsid mehed, et neil raha kadunud oli. Paralepa naisteinijad olid aga sunnitud „ennast ostma, seletades, et siiaamaani olete surnud liha ostnud, nüüd peate ka

elus liha ostma”. Ei tea kuidas oli lugu naisteinijail elava liha müügi, aga Paralepal viinamüügi luba ei olnud.

27. augustil andis politseiülem loa lauljatar Aino Tamme kontserdiks, mis toimus 5. septembril. Põide kirikus oli kontsert 29. augustil.

8. septembril teatas mehaanik Pihl, et 16. augustil oli Vahtna telegraafiliinist 3 meetrit kaablit ära varastatud ja kaablimaja katust lõhutud, mille tõttu telegraafiside 19 tundi seisis. Parandus maksis kokku 2000 marka.

Egor Rihvk esitas avalduse, et tema ukse taga öösel vastu 10. septembrit võõrad isikud Räsas külasse teed küsinud. Kui Rihvk näitama läks, käsutati käed üles ja tulistati revolvrist. Tundub, et Rihvk siiski kannatada ei saanud ja aruandesse läks see juhtum kui öörahu rikkumine.

Toitlusministeerium lubas Tarvitajate Keskühisusel saada Muhu-Suure valla Tarvitajate Ühisusele

100 puuda soola ja 3 vaati petrooleumi.

23. septembril saadi Maasi valla kordnikult Soomusrongi Divisjonis teeninud lahingutes langenute nimekirja, kus muhulastest olid: Vassili Villemi p Verendel Suuremõisa külast ja Vassili Matvei p Randmets Linnuse külast.

24. septembril laekus Aleksander Korvi kaebus tema peksmise kohta Tupenurmes 22. septembril toimunud *soadipulmas*. Tundub, et tegemist oli Vanaga Juula Maripuu ja Kapi Nõmme Maksim Tuule pulmadega, kelle abielu sel päeval Hellamaa kirikus laulatati. Peksjateks olnud Mihail Laisk, Madis Allikäär ja Jüri Allikäär ning Mihail Raun, tunnistajaks Kristiina Maripuu. Mihail Laisk oli laulatusel peigmehe tunnismees. Korvil oli 8 haava peas ja „teised ihu peal”. Süüdistuse sai Laisk. Korv saadeti arsti juurde, kes ta lühikeseks ajaks haiglasse pani ja kust ta seejärel purjekas „Ostseega” Taanimaale läks.

Hellamaa Raamatukogu on taas külastajatele avatud
T, K 9 – 15, N 10 – 18
R, L 9 – 13
Jätkuvalt saab näha Lii Tarvise nukunäitust. Palume järgida kehtivaid turvameetmeid.
Olete oodatud!

Liiva Raamatukogu on taas avatud tavapärasel kellaagadel:
teisipäeval ja neljapäeval 8.30 – 18, kolmapäeval ja reedel 9.30 – 17, laupäeval 8.30 – 13.
Palume arvestada terviseameti juhiseid.
Ootame teid!

Hea Muhumaa elanik!

Soovist säästa oma Hellamaa kaupluse töötajaid viiruse intensiivse leviku perioodil, sulgesime märtsi lõpus nende palvel kaupluse. Tuleb tõdeda, et kaupluse tegevuse peatamine tähendab kogu kaubavaru teisel-damist teistes kauplustes, seadmete väljalülitust ja ruumide konserveerimist, mis oli kulukas protsess. Nagu on ka kaupluse uuesti avamine.

Hetkeolukorras on kaupluste külastatavus vähenenud olulisel määral. Aprillis kaotasime varasema aasta sama kuu käibega võrreldes rohkem kui veerandi, mais on käibe langus kauplustes jätkunud. Ei ole erand ka Muhumaa. Säilitamaks töökohti ja meie töötajate töötasusid, kaalume väga hoolikalt iga otsust ja kulutust.

Vaatamata eriolukorra lõpetamisele, jääb piirangutega majanduse olukord kehtima veel määramatuks ajaks. Kuni kriisieelse olukorra taastumiseni ei ole majanduslikult otstarbekas Hellamaa kauplust avada. Saame seda teha varasema ostuolukorra taastumisel.

Seni teenindab kohalikku rahvast ja saarte külalisi Liiva Konsum.

Hellamaa kaupluse avamisest teavitame teid täiendavalt.

Lugupidamisega **Kalle Koov**, Saaremaa Tarbijate Ühistu juhatuse esimees

Puuetega inimeste eluaseme füüsilise kohandamise taotlusvoor

Avanenud on eluruumide kohandamise meetme „Puuetega inimeste eluruumi füüsiline kohandamine” 2020. aasta taotlusvoor, mille eesmärk on tagada puudega inimestele paremad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused.

Toetuse andmise üldtingimused on kehtestatud sotsiaalkaitseministri 26. veebruari 2018. a määrusega nr 4 ja toetamise korda Muhi vallas reguleerib täpsemalt Muhi Vallavolikogu 21. märtsi 2019. a määrus nr 31 „Puuetega inimeste eluaseme füüsilise kohandamise toetamise kord”.

Tegevuse raames toetatakse puudega inimese erivajadustest tulenevat eluruumi kohandamist, **sealhulgas:**

- * liikuvusega seotud toimingute parandamiseks, sh eluruumi sissepääsu, hoone välisukse ja eluruumi vahelise käigutee, hoone ja selle territooriumile sissepääsu või piirde kohandamist;
- * hügieenitoimingute parandamiseks;
- * köögitöimingute parandamiseks.

Muhi valla elanikel on võimalik taotleda oma eluruumi kohandamist perioodil **5. juuni – 21. juuni 2020. a.** Kohanduste tegemise periood kestab vastavalt määrusele 24 kuud. Lisateave www.muhu.ee

Taotlusi koos lisadokumentidega on võimalik esitada elektroonselt digitaalselt allkirjastatuna e-posti aadressil vald@muhi.ee või posti teel (Vallamaja, Liiva küla 94701, Muhi vald, Saare maakond). Lisateave: Triin Valk, tel 459 8196 / 5664 6773, e-post: triin.valk@muhi.ee

Jaga ERMiga oma taimetoidulugu

Aiataimede kõrval koguvad meie toidulaua üha enam populaarsust need, mis kasvavad hoopis aia taga. Eesti Rahva Muuseum ootab retsepte, kirjeldusi ja pilte metsikutest toidutaimedest, et talletada tuleviku tarbeks, kust ja mida me täna korjame ning mida sellest valmistame. Parimad kaastööd saavad rahalise tasu. „Vabas looduses kasvavate taimede lehti, varsi, juuri ja vilju on toiduks tarvitatud läbi aegade, kord rohkem, kord vähem. Praegu on need aga toidulisana taas populaarseks muutunud, osalt tervislikkuse, paraneva keskkonnateadlikkuse või ka lihtsalt eksotilisuse pärast,” rääkis ERMi kuraator Liisi Jääts. „Seekord huvitavad meid juured, lehed, varred, kasvud jms. Nii vanad, päritud teadmised kui ka ise leiutatud, raamatust või internetist loetud ja järele proovitud retseptid.”

Täpsemad suunised ja kontaktid lugude ning piltide muuseumiga jagamiseks leiab ERMi kodulehelt www.erm.ee/et/content/kirjasaatjate-vork-ja-kusimuslehed-0. Põnevat lugemist: blog.erm.ee/?p=13741.

Muhi turismiinfopunkt on sel suvel avatud 20. juunist 23. augustini Liiva keskuseala valges hoones teisipäevast pühapäevani kell 9 – 17, esmaspäeviti suletud.

MUHU VARAHALDUSE OÜ

LEIAME SOBIVA LAHENDUSE KÕIGILE KINNISVARAGA SEOTUD KÜSIMUSTELE

Tellides meilt roomikekskavaatori koos kalluriga on roomiku transport objektile tasuta. Laiema valiku ja rohkem infot pakutavate teenuste ja tehnika osas leiad meie kodulehelt.

koduleht: www.muhuvarahaldus.ee
e-mail: info@muhiuvarahaldus.ee

EHITUSMASINAD

• Roomikekskavaator CASE	42.-/h
• Kopplaadur JCB 3CX	32.-/h
• Minilaadur Avant 528	30.-/h
• Teehöövel	40.-/h
• Pinnasefrees	70.-/h
• Tõstukiga traktor Valtra	38.-/h

VEOKID

• Kallur Volvo FMX kv 20t.	1,25/km
• Kallur Iveco 8x4 kv 20t.	1,25/km
• Väike kallur Volvo FM	1,10/km
• Metsaveok Volvo FH	1,35/km
• Paakauto Scania	1,10/km
• Furgoon Mercedes Bens	1,10/km
• Treiler kv 20t.	1,25/km

MATERJALID

• Killustik fr 0/32	7,20/t
• Killustik fr 5/15	16,60/t
• Killustik fr 32/64	7,80/t
• Liiv	13,80/t
• Muld haljastuseks	16,80/t

Hind sisaldab käibemaksu

Tehnõulevaatus

Teostame ka TRAKTORITE ülevaatus!

Tulekustuti taatlemine ja müük

Autode sisepesu

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori remont

Varuosade tellimine

Sildade reguleerimine

Rehvitööd

Kerevenituspink

Diagnostika

Klaaside vahetus

Muruniidukite ja trimme-rite hoiustamine ning hooldus

52 737 75 – alan@collester.ee

Ehitusteenused

Üldehitustööd, kanalisat-siooni- ja torutööd, elektritööd

Teehöövli teenus

Ekskavaator-laaduri teenus

JCB 4CX + erinevad kaeve-kopad + hüdrovasar

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agre-gaadid

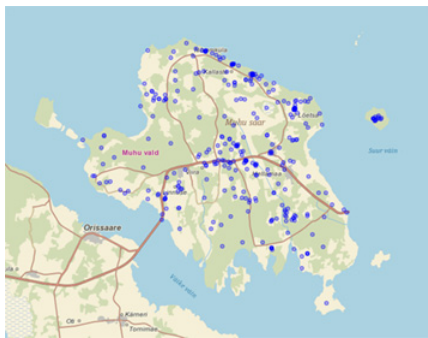
Sõelatud mulla, killustiku, liiva, paekivi ja raudkivi müük

Haagiste rent

50 675 02 –

paavo@collester.ee

Asume Soonda külas vanas laudakompleksis.

Professor Meelis Pärtel genereeris seni Rohemeetriga Muhus tehtud otsingute kaardi, millel on näha veebiotsingute asupunktid. Kokku on Rohemeetri vastust otsitud üle 300 punkti kohta. Loe lk 5.

Maapõue konkurss

Tallinna Tehnikaülikooli geoloogia instituut kutsub koolinoori osalema konkursil "Maavara – vara maa all". Eesmärk on lasta õpilastel luua praktilisi katseid maapõue-ressursside valdkonnast ning jagada oma avastusi töötoa vormis ka oma eakaaslastele. Tööde esitamise tähtaeg on **25. september 2020**.

Osalema oodatakse 1-3 liikmelisi meeskondi. Vt taltech.ee/instituut/geoloogia-instituut/loodus-ja-tehnikaohariidus/maapoueresursid-uldhariduskoolidele/praktiliste-toode-konkurss-maapouest-ja-maavaraga/

Ohvriabi kriisitelefoni 116 006

Lisateavet vt ohvriabi kodulehelt www.palunabi.ee/sinasaadadata

Aasta kooli konkurss

Konkursil osalemiseks tuleb kooliperel saata **27. septembriks** aadressile aastakool@innove.ee video, mille sisust tuleb selgelt välja inspireeriv ja innovaatiline õpikeskkond, kus erinevad digilahendused leiavad igapäevaselt kasutust. Täpsemalt vt www.innove.ee/aastakool2020

7. juunini 2020 saab esitada kandidaate Saare maakonnast aasta õppija, õpiteo, õppijasõbralikkuse tööandja ja koolitaja kategooriatesse. Tunnustamise eesmärgiks on väärtustada õppimist ja õpetamist nii avalikus-, era- kui ka kolmandas sektoris. Kandidaate võivad esitada kõik juriidilised ja füüsilised isikud.

Esita Saare maakonna kandidaat/kandidaadid: andras.ee/tunnustamine

Ankeedid on leitavad samast.

Kirikuteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Pühapäev, 14. juuni. 2. pühapäev pärast nelipüha.

Kl 14 ordinatsioonijumalateenistus (kirikus).

Jumalateenistusel ordineeritakse Saare praostkonna vikaardikoniks Eesti õigusteadlane, poliitik ja jurist **Igor Gräzin**.

Teenivad: peapiiskop Urmas Viilma, piiskop Joel Luhamets, praost Anti Toplaan, abipraost Rene Reinsoo, koguduse hooldaja-õpetaja Hannes Nelis.

Teisipäev, 23. juuni. Võidupüha.

Kl 12 surnuaiapäha Muhu luterlaste kalmistul.

Pühapäev, 28. juuni. 4. püha-

päev pärast nelipüha.

Kl 14 jumalateenistus (kirikus). Koguduse õpetaja **Hannes Nelis** Tel. 529 1881, e-post: hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Rinsi Neitsi Maria Kaasani Pühakuju kogudus

23. juunil kl 10 liturgia.

23. juunil kl 12 surnuaiapäha Sepamäe kalmistul.

Hellamaa ülemapostlite Peetruse ja Pauluse kogudus

23. juunil kl 13 surnuaiapäha Hellamaa kalmistul.

28. juunil kl 10 liturgia, templipüha, Peeter-Pauli päev.

Teenib preester Toivo Treima, tel 5635 0051; toivo@eoc.ee

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

14. mail 77-aastane **Juta Jõgi**.

17. mail 97-aastane **Linda Rääm**.

Tunneme kaasa omastele!

Heinakuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Adele Paist	94 (7.7)
Floriida Tüür	94 (20.7)
Helju Vaher	93 (23.7)
Estra-Aino Noor	91 (27.7)
Albert Noor	86 (28.7)
Virve Meema	85 (2.7)
Selma Kabur	85 (18.7)
Seppo Jaakko Juhani Peussa	84 (3.7)
Helju Soom	84 (20.7)
Juta Naaber	83 (1.7)
Velda Peegel	83 (5.7)
Jaan Vapper	83 (6.7)
Helgi Üue	83 (7.7)
Aino Kivihall	82 (22.7)
Jürgen Herbert Kreher	81 (23.7)
Asta Sepp	75 (13.7)
Mairi Rääm	75 (20.7)
Heino Kolk	75 (21.7)
Harris Kosk	75 (30.7)

Viive Naaber	70 (4.7)
Tõnu Mätas	70 (6.7)
Ado Äkke	70 (19.7)
Linda Ots	70 (24.7)
Lembit Vaht	65 (17.7)
Aadu Puu	60 (4.7)
Arvet Sarapuu	60 (6.7)
Herje Vilt	60 (15.7)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Soovid osta - müüa kinnisvara või vajad hüva nõu?

Võta ühendust: **Lauri Kolk**

Tel: +372 5191 2950,

lauri@adrem.ee

www.adrem.ee

Kõige ülevahtlikum info Muhumaa kinnisvarast! Adrem Kinnisvara tegutseb Saare maakonna kinnisvaraga juba aastast 2002!

* Ehitusmehed / kiviaialadudajad ootavad töopakumisi.

Tel. 5395 6672

* Ostan korteri, maja või äripinna Muhu saarel. Telefon 512 3086.

Vaba Rahva Laul toimub Haapsalus 5. septembril (muudatus seoses koroonaga).

avatud E-L kl 10-17.

Võtame vastu puhtaid riideid, jalatseid ja majapidamises vajalikku.

Tel. 5348 9445, Mare

saare korsten OÜ

Korstnapühkimisteenus
Töö puhas ja põhjalik

Korstnapühkija Aadu Süld
Kutsetunnistuse nr 138888

Tel. 56935883

saarekorsten@gmail.com

Muhulane 30

Juuni 1990 infolehes nr 6 tutvustati Muhu kolhoosi uut esimeest Jüri Lindmetsa. Rein Lahke kirjutas pikemalt Muhu koolivõrgust tagasisivaatega ajalukku, kusjuures 30 a tagasi otsustati kahe põhikooli kasuks ("Suured koolid ei ole end õigustanud."). Leht tõi ära rändkaupluse teenindusgraafiku, kahe kuu tagant käis külares ka tööstuskaupade buss. Vanadel pildidel on Piiri ja Hellamaa rahvamajade segakoorid 20. sajandi keskpaigast.

Juuli Muhulase materjalid on teretulnud **29. juuni** õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis www.muhu.ee
Trükkitud Saaremaa Trükkikoda 430 eks.
Hind 50 eurosent